

Bevolkingsprognose 2008-2050: veronderstellingen over emigratie

Han Nicolaas

De uitkomsten van de nieuwe bevolkings- en allochtonenprognose zijn mede gebaseerd op veronderstellingen over het toekomstig aantal emigranten. Op basis van een retourmigratiemodel voor buiten Nederland geboren personen worden veronderstellingen gedaan over het aandeel immigranten dat in de loop der tijd weer vertrekt. Verwacht wordt dat op termijn jaarlijks 66 duizend in het buitenland geboren personen Nederland zullen verlaten. Daarnaast zullen 47 duizend autochtonen en tweede generatie allochtonen emigreren. Dit houdt in dat op termijn naar verwachting jaarlijks 113 duizend emigranten Nederland zullen verlaten. Van de buiten Nederland geboren emigranten vormen EU-burgers de grootste afzonderlijke groep. Deze groep bestaat overwegend uit (voormalige) arbeidsmigranten. Andere grote groepen emigranten worden gevormd door Aziaten en personen uit de overige niet-Europese landen.

1. Inleiding

In december 2008 zijn de nieuwe bevolkingsprognose en allochtonenprognose van het CBS gepubliceerd. Deze prognoses zijn gebaseerd op veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen van geboorte, sterfte en buitenlandse migratie. In Van Duin (2009) zijn de belangrijkste uitkomsten en achterliggende veronderstellingen van deze prognoses gepubliceerd. Dit artikel gaat verder in op de veronderstellingen over de toekomstige ontwikkelingen van de emigratie.

In de langetermijnprognose van 2004 is de emigratie voor het eerst gemodelleerd aan de hand van het retourpercentage: het percentage immigranten dat na verloop van tijd weer vertrekt. Hiertoe werd een nieuw model ontwikkeld, waarin emigratiekansen naar verblijfsduur worden toegepast op immigranten naar verblijfsduur. Dit 'retourmigratiemodel' kan niet alleen worden gebruikt voor de prognose van het aantal emigranten, maar ook voor de ontwikkeling van het aantal eerste generatie allochtonen naar verblijfsduur. Voor een uitvoerige beschrijving van dit model wordt verwezen naar De Jong en Nicolaas (2005). Ook in de prognose van 2006 en in de nieuwe prognose is het retourpercentage als indicator gebruikt om emigratiekansen en aantallen emigranten af te leiden.

2. Ontwikkelingen in de emigratie 1987–2008

Voordat veronderstellingen worden gemaakt over het uiteindelijke retourpercentage en de uitkomsten over emigratie volgens het retourmigratiemodel worden besproken, wordt ingegaan op de ontwikkelingen in de emigratie in de periode 1987–2008. Hierbij worden alle in de prognose onderscheiden herkomstgroepen getoond, alsmede emigranten die afkomstig zijn uit Nederland (autochtonen inclusief tweede

generatie allochtonen). Uit *grafiek 1* komt naar voren dat aan de stijging van het aantal emigranten sinds 2000 in 2007 een eind is gekomen. In 2007 emigreerden 123 duizend personen uit Nederland, 10 duizend minder dan in 2006. In 2008 zullen naar verwachting 120 duizend personen emigreren, minder dan in de topjaren 2005–2007, maar aanzienlijk hoger dan in de jaren daarvoor.

Deze daling kan zijn veroorzaakt door (een combinatie van) factoren: de economische situatie in Nederland en omringende landen, de huizenprijzen in de grensstreken, het migratiebeleid in andere landen, de aantrekkelijkheid van Nederland voor de huidige bevolking en het politieke en sociale klimaat in Nederland. Zo kan de economische hoogconjunctuur in 2007 en 2008 een rol hebben gespeeld bij de dalende emigratie. In tijden van economische groei, met een lage werkloosheid en een groot aantal openstaande vacatures, neemt over het algemeen de emigratie af en de immigratie toe. Uit onderzoek van het NIDI uit 2005 blijkt echter dat economische motieven slechts een bescheiden rol spelen bij de beslissing van emigranten om Nederland te verlaten. Potentiële emigranten denken niet zozeer hun eigen leefsituatie in het nieuwe land te kunnen verbeteren, maar verwachten veeleer een verbetering van de kwaliteit van de samenleving, de 'publieke ruimte'. Zaken als bevolkingsdichtheid, ruimte, natuur en stilte spelen hierbij een rol (Ter Bekke et al., 2005).

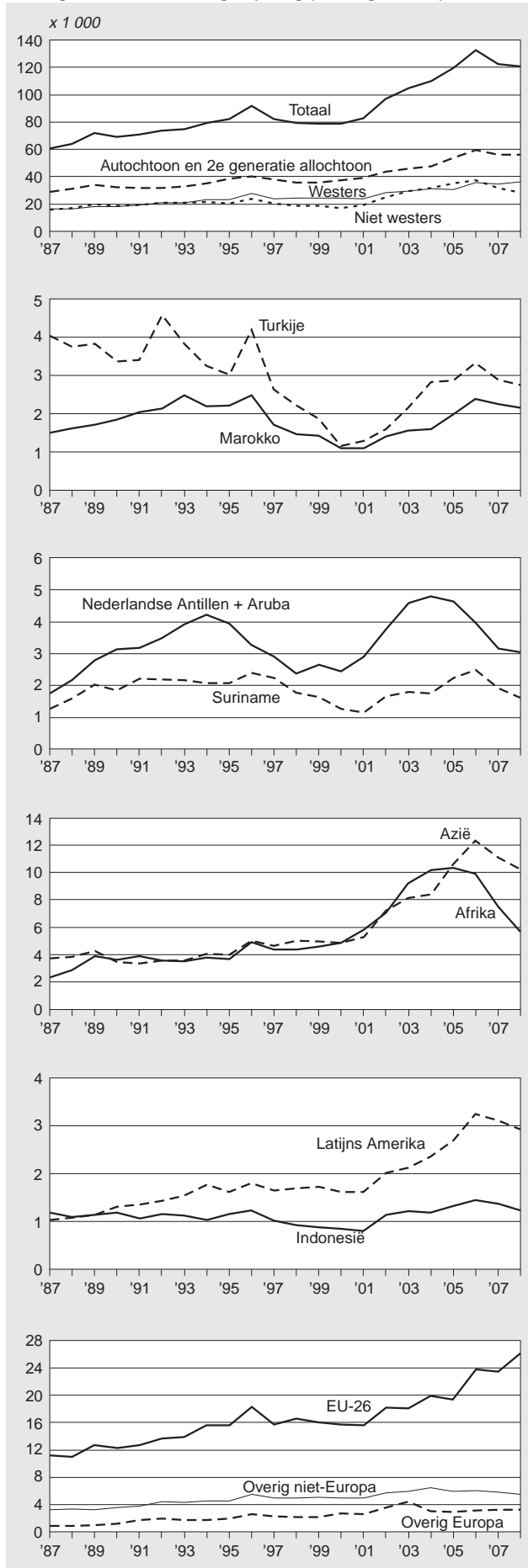
De daling van de emigratie doet zich bij vrijwel alle groepen emigranten voor, maar in het bijzonder bij in Afrika en Azië geboren personen. Dit is een reactie op de sterk dalende immigratie-aantallen uit deze twee werelddelen in de periode 2002–2004. De Europese Unie is de enige in de prognose onderscheiden groep die een stijgende emigratie laat zien. In 2008 zijn 26 duizend EU-burgers geëmigreerd, bijna 3 duizend meer dan in 2007. Dit is waarschijnlijk een reactie op de hogere instroom uit nieuwe lidstaten.

3. Retourpercentages van immigranten

3.1 Schattingsmethode retourpercentages voor immigratiecohorten 1995–2007

Het retourpercentage kan worden berekend door te kijken naar het aantal immigranten dat zich in een bepaald kalenderjaar in Nederland vestigt en vervolgens na te gaan welke aantallen in hetzelfde jaar en in de daarop volgende jaren weer uit Nederland vertrekken. Vanwege de grote verschillen in migratiegedrag tussen mannen en vrouwen, wordt het retourpercentage voor mannen en vrouwen afzonderlijk berekend. Voor de toepassing in de prognose is het noodzakelijk het retourpercentage op te splitsen naar de herkomstgroepen die in de (allochtonen)prognose worden gehanteerd. Het retourpercentage wordt overigens niet als zodanig in het retourmigratiemodel gebruikt. Gewerkt wordt

1. Emigratie naar herkomstgroepering (eerste generatie)

met het percentage immigranten dat is geëmigreerd naar verblijfsduur (het aantal jaren dat is verstreken sinds de vestiging in Nederland). De som van deze percentages over alle verblijfsduren levert het retourpercentage op. Bovendien wordt in het retourmigratiemodel een nader onderscheid gemaakt naar de leeftijd bij immigratie, aangezien het retourpercentage sterk blijkt te variëren met deze leeftijd. In het algemeen geldt dat het retourpercentage van immigranten die bij aankomst tussen 20 en 50 jaar waren hoger ligt dan dat van degenen die als kind of op hogere leeftijd zijn gearriveerd.

De retourmigratiepercentages worden geschat op basis van het aantal immigranten uit de jaren sinds 1995 dat na 1, 2, 3, ..., 12 jaar is teruggekeerd (*grafiek 2*). Voor de berekening van het retourpercentage van immigranten met een verblijfsduur van 1 jaar (nauwkeuriger gezegd: tussen 0 en 1 jaar) zijn alle immigratiecohorten van 1995 tot en met 2007 meegenomen. Van al deze immigratiecohorten kan immers een verblijfsduur van 1 jaar worden bepaald. Voor de berekening van het retourpercentage van immigranten met een verblijfsduur van 2 jaar (in feite: tussen 1 en 2 jaar) zijn de immigratiecohorten 1995 tot en met 2006 meegenomen: van immigratiecohort 2007 kan immers (tot en met 2007) geen verblijfsduur van 2 jaar worden bepaald. Deze reeks volgend betekent dit dat voor het berekenen van het retourpercentage van immigranten met een verblijfsduur van 12 jaar alleen immigratiecohort 1995 is gebruikt.

Bij het schatten van de retourpercentages wordt gecorrigeerd voor verschillen in de emigratiegeneigdheid bij gelijke verblijfsduur tussen de verschillende waarnemingsjaren. Het retourpercentage voor verblijfsduren van meer dan 12 jaar wordt via extrapolatie geschat.

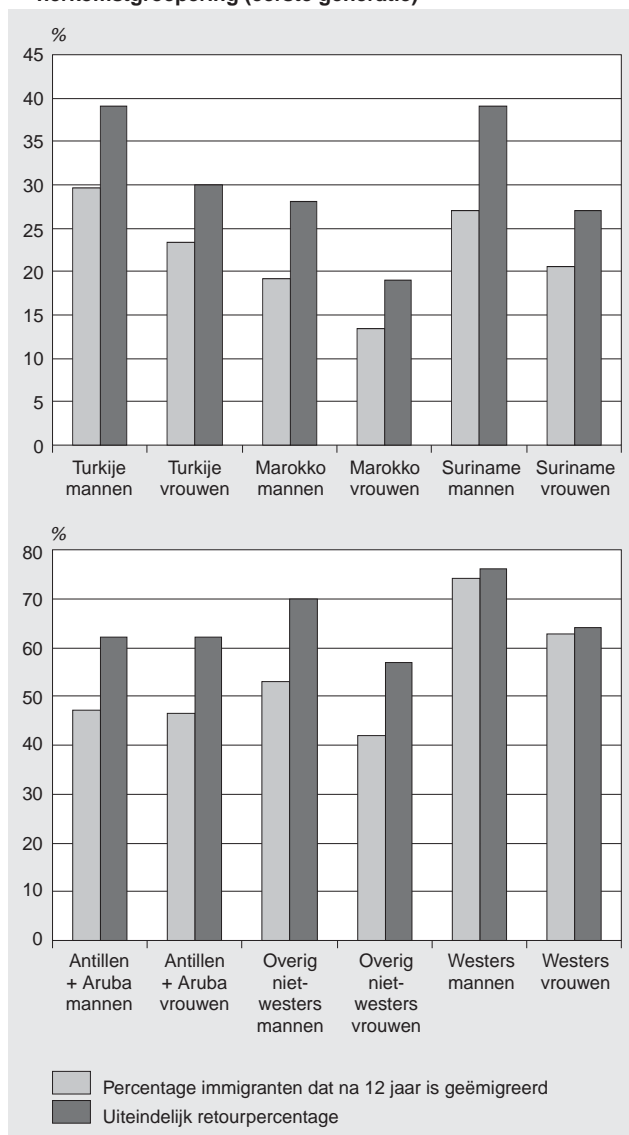
Overigens dient te worden opgemerkt dat in de praktijk per tienjaars-leeftijdsklasse de uiteindelijke retourpercentages zijn bepaald. Het percentage dat in *grafiek 2* is afgebeeld, vormt dan een gewogen gemiddelde van deze leeftijds-specifieke retourpercentages.

Ten opzichte van de vorige prognose is het model iets gewijzigd, in die zin dat er bij het schatten van de retourpercentages naar duur nu wordt gekeken naar de leeftijd bij *vertrek* en niet naar de leeftijd bij *vestiging* in Nederland. Hierdoor worden leeftijdseffecten uitgeschakeld. Ook wordt nu bij de schatting van de retourpercentages gecorrigeerd voor periode-effecten in de waarnemingen. De nieuwe schattingsmethode heeft geleid tot kleine bijstellingen in de retourpercentages. Daarnaast zijn er aanpassingen aangebracht in de programmatuur voor het omrekenen van aantallen emigranten naar leeftijdsgroep en verblijfsduur per immigratiecohort naar aantallen emigranten naar leeftijd en duur per vertrekjaar. In het oude rekenmodel leidde deze omzetting voor de groep westerse allochtonen tot een onderschatting tot circa 6 duizend emigranten per jaar. Omdat het model voor de korte termijn aansloot bij de waargenomen emigratie in het startjaar, trad de onderschatting vooral op in de laatste jaren van de prognoseperiode. Het gevolg van deze aanpassing in het model is een verhoging van de veronderstelde eindwaarde van de emigratie voor eerste generatie westerse allochtonen.

Bij de berekening van het retourpercentage op basis van een longitudinaal bestand met alle immigranten en emigranten vanaf 1995 tot en met 2007 is tevens rekening gehouden met de administratieve opnemingen en afvoeringen. Veel mensen die Nederland verlaten, melden dit niet bij de gemeente. Deze mensen, die na enige tijd administratief worden afgevoerd uit het bevolkingsregister, worden gerekend tot de (niet-gemelde) emigranten. Voor iedere persoon die op enig moment administratief is afgevoerd, is onderzocht of deze persoon later in hetzelfde jaar of eventueel in volgende jaren weer administratief is opgenomen. Is dit niet het geval, dan wordt deze persoon tot de emigranten gerekend. Is deze persoon wel administratief opgenomen, dan wordt hij of zij niet gerekend tot de emigranten.

Het aantal emigranten kan door deze methode in (zeer) recente jaren 'kunstmatig' op een hoger niveau liggen dan het aantal emigranten in eerdere jaren (Alders en Nicolaas, 2003). Van de administratief afgevoerde personen in 2006 en 2007, bijvoorbeeld, zal een veel groter deel nog niet

2. Percentage immigranten dat na 12 jaar is geëmigreerd en uiteindelijk retourpercentage, naar geslacht en herkomstsgroepering (eerste generatie)

administratief zijn opgenomen (en dus in de emigratiecijfers worden meegenomen) dan van de in eerdere jaren administratief afgevoerde personen. In de langetermijnprognose van 2004 is met behulp van een duuranalyse van de administratieve afvoeringen van 1995 een schatting gemaakt van het aantal nog te verwachten administratieve opnemingen van immigratiecohort 1995. Uit deze analyse bleek dat het effect van deze extra opnemingen op de terugkeerpercentages gering is: voor mannen lagen de op deze wijze gecorrigeerde retourpercentages ongeveer 1 procentpunt lager dan de oorspronkelijke retourpercentages. Voor vrouwen was dit ongeveer 0,5 procentpunt (De Jong en Nicolaas, 2005). Ook in de nieuwe prognose is verondersteld dat het effect van deze extra opnemingen gering is.

3.2 Retourpercentages na 12 jaar

Grafiek 2 geeft het percentage immigranten weer dat na 12 jaar is geëmigreerd. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt naar geslacht en zes herkomstsgroepen: Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba, overige niet-westerse migranten en westerse migranten. Tevens geeft deze grafiek een beeld van het uiteindelijk te verwachten retourpercentage. Aangezien in de bevolkingsprognose elf herkomstsgroepen worden onderscheiden (naast autochtonen en tweede generatie allochtonen), worden de uitkomsten van de groepen 'overig niet-westers' en 'westers' in een latere fase nog nader uitgesplitst. Voor autochtonen en tweede generatie allochtonen worden afzonderlijke veronderstellingen opgesteld, aangezien de emigratie van deze personen niet met behulp van het retourmigratiemodel kan worden geprognosticeerd.

Het retourpercentage is het hoogst voor westerse migranten: bijna driekwart van de mannen en ruim 60 procent van de vrouwen is na twaalf jaar weer vertrokken. Dit hoge percentage hangt samen met het feit dat arbeid en studie voor deze groep migranten belangrijke motieven zijn om naar Nederland te komen. Na enkele jaren werken of na het voltooien van de studie keert men vaak weer terug naar het land van herkomst. Het retourpercentage voor migranten uit de Nederlandse Antillen en Aruba ligt 15 à 20 procentpunten lager. Voor deze migranten vormt studie ook een belangrijk migratiemotief. Bovendien kunnen zij, omdat ze de Nederlandse nationaliteit hebben, eenvoudig 'heen en weer' migreren.

De retourmigratie van migranten uit Turkije, Marokko en Suriname ligt ongeveer de helft lager dan die van Antillianen en Arubanen. Turken, Marokkanen en Surinamers komen namelijk voor een belangrijk deel voor gezinsvorming (en gezinshereniging) naar Nederland, en dit brengt lagere retourpercentages met zich mee.

Het retourpercentage van migranten uit de overige niet-westerse landen is daarentegen belangrijk hoger. Deze groep wordt voor het grootste deel gevormd door migranten uit Azië. Dit is een zeer diverse groep, die niet alleen gezinsmigrant en asielmigrant omvat, maar de laatste jaren ook steeds meer studenten en arbeidsmigrant. De studenten en arbeidsmigrant zullen na verloop van tijd voor een groot deel weer terugkeren naar hun geboorteland. Ook asielzoekers van wie het verzoek wordt afgewezen, zullen weer vertrekken uit Nederland, dan wel in de

administratieve afvoeringen terechtkomen. De gezinsmigranten zullen hier over het algemeen langer blijven. Al met al vertrekt iets meer dan de helft van de mannen en ruim 40 procent van de vrouwen uit deze groep uit Nederland.

Het retourpercentage is voor mannen meestal hoger dan voor vrouwen. Dit hangt mogelijk samen met het feit dat vrouwen vaker dan mannen vanwege gezinsvorming naar Nederland komen. Uitzondering op deze regel vormen migranten uit de Nederlandse Antillen en Aruba, bij wie de retourmigratie van mannen en vrouwen vrijwel even groot is.

4. Veronderstellingen

4.1 In het buitenland geboren personen

Voor de korte termijn wordt voor alle groepen verondersteld dat de vertrekken naar verblijfsduur dicht bij de (relatief hoge) waarden uit de laatste jaren liggen. Voor de langere termijn wordt voor de meeste groepen verondersteld dat de retourpercentages overeen zullen komen met de gemiddeld waargenomen retourpercentages voor de immigranten sinds 1995. Een uitzondering vormt de groep eerste generatie allochtonen uit Azië. Omdat in de nieuwe prognose wordt verwacht dat het aandeel arbeidsmigranten in deze groep in de toekomst gaat stijgen, is een verhoging van het retourmigratiepercentage verondersteld ten opzichte van dat van de afgelopen jaren.

Voor alle onderscheiden herkomstgroepen wordt verondersteld dat verreweg het grootste deel van het uiteindelijk retourpercentage na twaalf waargenomen verblijfsjaren al is gerealiseerd (*grafiek 2*). Voor migranten uit Turkije, Marokko en Suriname is en blijft gezinsmigratie (gezinsvorming en gezinshereniging) een belangrijk motief om naar Nederland te komen. Dit gegeven impliceert een relatief laag retourpercentage, omdat men in het algemeen de bedoeling heeft in Nederland een toekomst (als gezin) op te bouwen of zich met een partner te herenigen. Verondersteld is dat 30 à 40 procent van de mannen uit deze groepen uiteindelijk weer vertrekt. Het retourpercentage van de vrouwen ligt bij deze groepen circa 10 procentpunten lager. Het uiteindelijk percentage retourmigranten is voor Turkse mannen 10 procentpunten hoger ingesteld dan voor Marokkaanse mannen. Uit de waarnemingen blijkt namelijk dat de emigratie van Marokkanen op een lager niveau ligt dan de emigratie van Turken.

Immigranten uit de Nederlandse Antillen en Aruba, overige niet-westerse landen en westerse landen komen over het algemeen om andere redenen naar Nederland dan Turken, Marokkanen en Surinamers. Belangrijke (im)migratiemotieven voor deze groep zijn arbeid (vooral westerse landen, maar ook steeds vaker overige niet-westerse landen), studie (alle drie landengroepen) en in mindere mate asiel (vooral overige niet-westerse landen). Deze immigratiemotieven brengen hogere retourpercentages met zich mee dan de overwegend gezinsgerelateerde motieven uit de

eerste groep. Arbeidsmigranten en studenten verblijven vaak maar enkele jaren in Nederland en vertrekken dan weer. Voor asielzoekers geldt dat ze zich na een verblijf van een half jaar in het bevolkingsregister kunnen inschrijven. Als ze geen verblijfsvergunning krijgen, worden ze weer uitgeschreven.

Van de in het buitenland geboren personen is het veronderstelde, uiteindelijke retourpercentage voor westerse mannelijke migranten het hoogst, op een niveau van bijna 75 procent. Voor vrouwen ligt dit retourpercentage ongeveer 10 procentpunten lager, aangezien ook in de waarnemingen tot en met 2007 een dergelijk verschil optreedt. Het retourpercentage van migranten uit de Nederlandse Antillen en Aruba is 10 procentpunten lager dan het retourpercentage van westerse mannen. Analoog aan de waargenomen retourmigratie tot en met 2007 is het uiteindelijk retourpercentage voor de vrouwen even hoog ingesteld als voor de mannen.

Van de overig niet-westerse mannen, ten slotte, is iets meer dan de helft tot en met 2007 weer teruggekeerd. Verondersteld wordt dat uiteindelijk 70 procent weer vertrekt uit Nederland. Deze forse stijging wordt veroorzaakt doordat in de nieuwe prognose wordt verwacht dat het aandeel arbeidsmigranten in deze groep in de toekomst gaat toenemen, hetgeen hogere retourpercentages met zich meebrengt.

Op basis van deze retourpercentages zijn veronderstellingen geformuleerd met betrekking tot de emigratiekansen naar leeftijd, geslacht en jaar voor het bevolkingsprognosemodel.

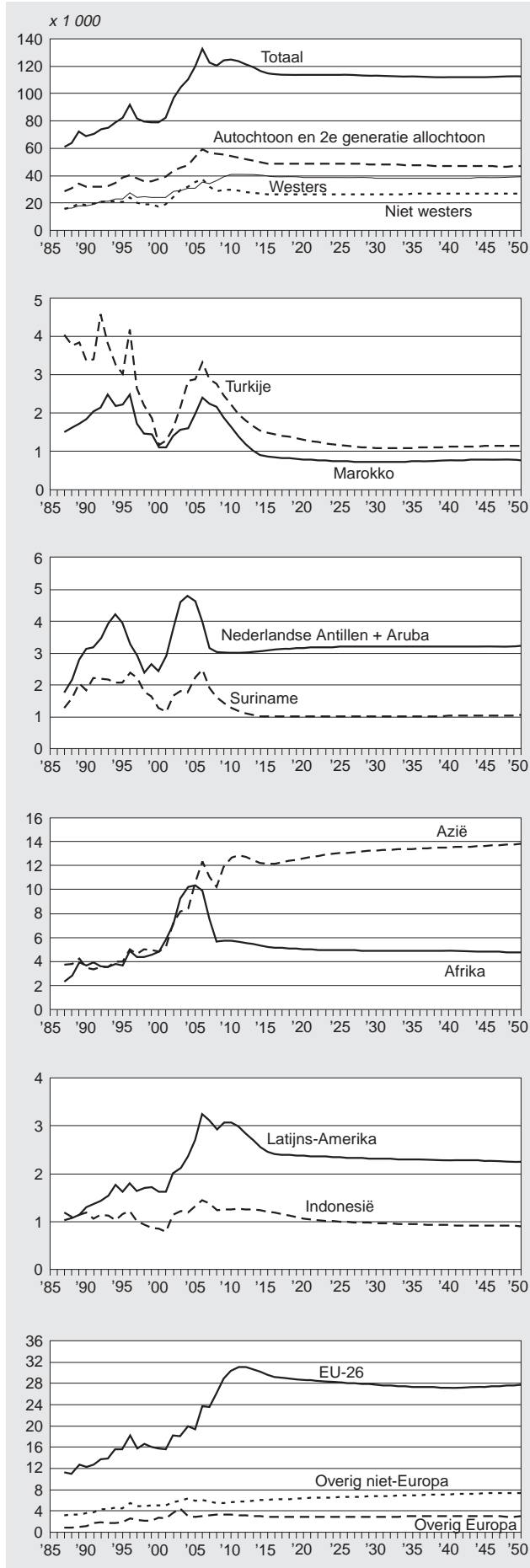
4.2 Autochtonen en tweede generatie allochtonen

De veronderstellingen voor autochtonen gaan ervan uit dat op termijn de emigratiekansen overeen zullen komen met het gemiddelde voor de jaren 2002–2003. Dit gemiddelde is lager dan het huidige niveau, maar hoog ten opzichte van de voorgaande decennia. Voor 65- tot 70-jarigen wordt een iets hogere emigratiekans verondersteld dan in 2002–2003, omdat naar verwachting de generaties die de komende jaren met pensioen gaan vaker dan hun ouders na hun pensionering Nederland zullen verlaten.

Op basis van de veronderstelde retourpercentages kan uit het veronderstelde en waargenomen aantal immigranten het aantal eerste generatie emigranten worden berekend. Het aantal emigrerende eerste generatie allochtonen dient vervolgens als input bij de veronderstellingen over de emigratiekansen van tweede generatie allochtonen. De emigratie van tweede generatie allochtonen blijkt namelijk sterk samen te hangen met die van de eerste generatie. Zeker voor de jonge leeftijden is dit niet verwonderlijk. De jonge in Nederland geboren allochtonen emigreren immers met hun eerste generatie ouders mee.

Voor leeftijden boven de 20 jaar werkt de prognose met convergentieveronderstellingen. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat, naarmate een herkomstgroep langer in Nederland is, de emigratiegeneigdheid van de volwassen tweede generatie zal dalen. Omdat tweede generatie allochtonen, anders dan autochtonen, via hun ouders een band met een land buiten Nederland hebben, zullen hun emigratie-

3. Emigratie naar herkomstgroepering (eerste generatie)

kansen echter ook op de lange duur hoger blijven dan die voor autochtonen. De prognose veronderstelt daarom geen volledige convergentie.

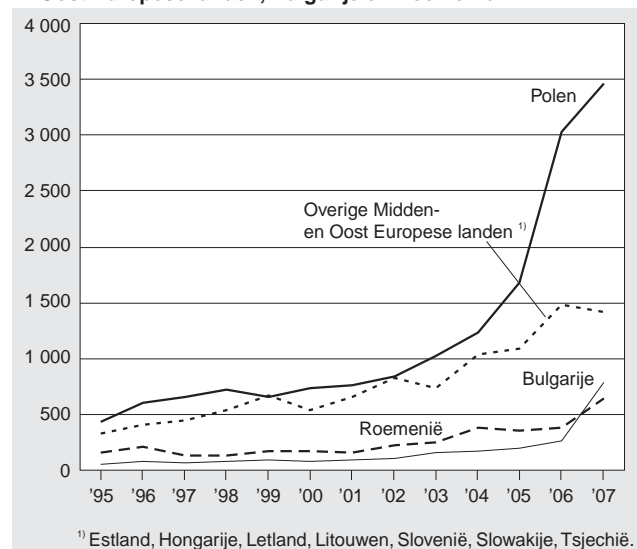
5. Trends in de toekomstige emigratie

Grafiek 3 presenteert de aantallen emigranten voor de twaalf herkomstgroepen die in de prognose worden onderscheiden. Voor vrijwel alle niet-westerse groepen migranten geldt dat het aantal emigranten in de toekomst naar verwachting (vrijwel) continu zal dalen. Rond 2000 hebben grote aantallen immigranten zich in Nederland gevestigd. Mede hierdoor is het aantal emigranten in de jaren daarna sterk gestegen. Verwacht wordt dat in de toekomst kleinere stromen uit niet-westerse landen zullen komen dan in het recente verleden (Nicolaas, 2009). Dit heeft een neerwaarts effect op het aantal emigranten in de komende jaren. Daarnaast neemt de gemiddelde verblijfsduur van de al in Nederland wonende migranten toe. Daarmee zal voor deze groepen de kans om te vertrekken steeds kleiner worden. Door deze aspecten zal het aantal emigranten in de toekomst dalen.

Daarentegen wordt voor migranten uit Azië juist een lichte stijging van de emigratie verwacht. Dit heeft te maken met structureel hogere aantallen (arbeids)migranten die vanuit Azië naar Nederland zullen migreren.

Voor westerse migranten, die getalsmatig voor een groot deel gedomineerd worden door emigranten uit de landen van de Europese Unie, is sprake van een andere ontwikkeling. Na een lichte stijging tot 2012 zal het aantal emigranten afnemen tot een niveau van ongeveer 39 duizend. De stijging op de korte termijn is een gevolg van de toegenomen immigratie van de laatste jaren, vooral uit de landen van de Europese Unie. Bij het vaststellen van de veronderstellingen over de toekomstige emigratie van EU-burgers is de vraag van belang in hoeverre de nieuwe EU-onderdanen (met name Bulgaren, Polen en Roemenen) de intentie hebben zich permanent in Nederland te vestigen of juist

4. Emigratie naar geboorteland: Polen, overige Midden- en Oost Europese landen, Bulgarije en Roemenië

¹⁾ Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië.

na verloop van tijd weer terug te keren. De emigratie van Polen is in twee jaar tijd verdubbeld van 1,7 duizend in 2005 naar 3,5 duizend in 2007. Ook de emigratie van Bulgaren is in 2007 al fors gestegen (*grafiek 4*). Voor 2008 wordt een verdere stijging van de emigratie van deze groepen verwacht. De emigratie van EU-14 onderdanen geeft in 2008 vrijwel geen stijging te zien ten opzichte van 2007.

De overige niet-Europese landen (Noord-Amerika, Oceanië en Japan) kennen een zeer hoog retourpercentage, van ongeveer 90 procent. Hierdoor leidt de veronderstelling van 8 duizend immigranten op termijn tot 7 duizend emigranten per jaar op lange termijn.

Voor de in Nederland geboren personen komt de nowcast voor 2008 uit op 56 duizend emigranten. Op de lange termijn loopt het aantal emigranten terug tot circa 47 duizend in 2050. Dit heeft vooral te maken met de krimp en vergrijzing van de autochtone bevolking. Het eindniveau voor de in Nederland geboren emigranten ligt daarmee ongeveer 4 duizend hoger dan volgens de vorige prognose. Dit is onder meer een gevolg van het feit dat er nu meer inzicht bestaat in het emigratiegedrag van de tweede generatie allochtonen.

De veronderstellingen voor de verschillende groepen migranten leiden tot een totale emigratie van 113 duizend in 2050, 20 duizend meer dan in de vorige prognose. Hieronder zullen zich 39 duizend westerse en 27 duizend niet-westerse emigranten bevinden. Het totaal aantal emigranten is op de lange termijn lager dan de laatste jaren is waargenomen en dan voor de eerstkomende jaren wordt verwacht. Dit komt enerzijds doordat de huidige hoge aantallen emigranten naar verwachting niet van structurele aard zijn, zodat de emigratiekansen van zowel allochtonen als autochtonen zullen gaan dalen. Anderzijds spelen krimp en vergrijzing van de bevolking een rol in de uiteindelijk dalende emigratie.

De hogere aantallen emigranten ten opzichte van de vorige prognose, 20 duizend meer op termijn, worden veroorzaakt doordat er meer immigranten worden verwacht dan in de vorige prognose. Bovendien zijn de retourmigratiepercentages van niet-westerse allochtonen (vooral uit Azië) verhoogd. Ten slotte wordt, vanwege hogere aantallen immigranten, een sterkere groei van tweede generatie allochtonen verwacht dan aangenomen in de vorige prognose. Deze groep heeft hogere emigratiekansen, wat leidt tot meer emigranten.

Het saldo van de buitenlandse migratie komt op de lange termijn 9 duizend lager uit dan volgens de vorige prognose. Dit wordt vooral veroorzaakt door de verwachte toenemende emigratie van EU-burgers en migranten uit Azië.

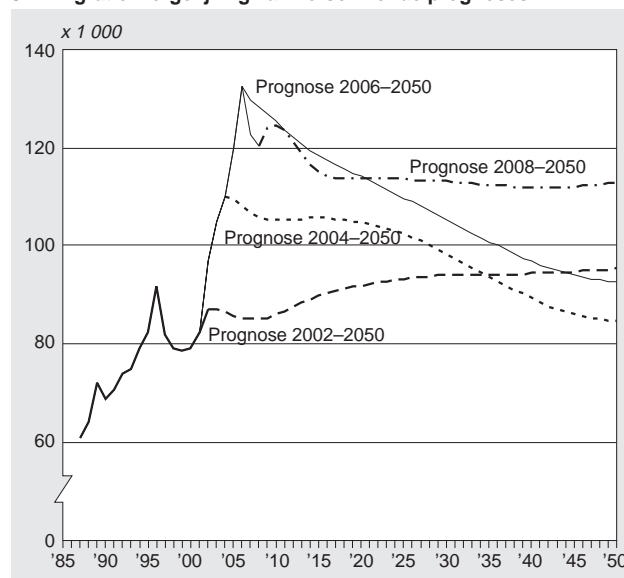
6. Vergelijking van verschillende prognoses

De verwachte aantallen emigranten volgens de laatste vier prognoses (2002–2050, 2004–2050, 2006–2050 en 2008–2050) zijn voor wat betreft het totaal aantal emigranten weergegeven in *grafiek 5*. De voorgaande drie prognoses

verschilden qua eindniveau niet veel van elkaar: op de lange termijn werden tussen 85 en 95 duizend emigranten verwacht. De nieuwe prognose wijkt hier met 113 duizend emigranten op termijn duidelijk van af. De redenen zijn hiervoor al vermeld: een hoger aantal immigranten, hogere retourmigratiepercentages voor niet-westerse allochtonen en een sterkere groei van de tweede generatie allochtonen.

Het verschil tussen de prognoses betreft vooral de korte termijn. De prognoses van 2002–2050 en 2004–2050 voorspelden een emigratie in 2008 die respectievelijk 35 duizend en 15 duizend onder het niveau lag dat in de huidige prognose als nowcast voor 2008 is geraamd. In deze beide prognoses werd een snelle daling van de emigratie verwacht, gevolgd door een zeer geleidelijke stijging (prognose 2002–2050), respectievelijk aanhoudende daling (prognose 2004–2050). De vorige prognose (2006–2050) ligt voor de korte termijn dicht in de buurt van de nieuwe prognose. De huidige prognose verwacht echter een structureel hoger niveau van het aantal emigranten op termijn die in 2050 uitkomt op 113 duizend.

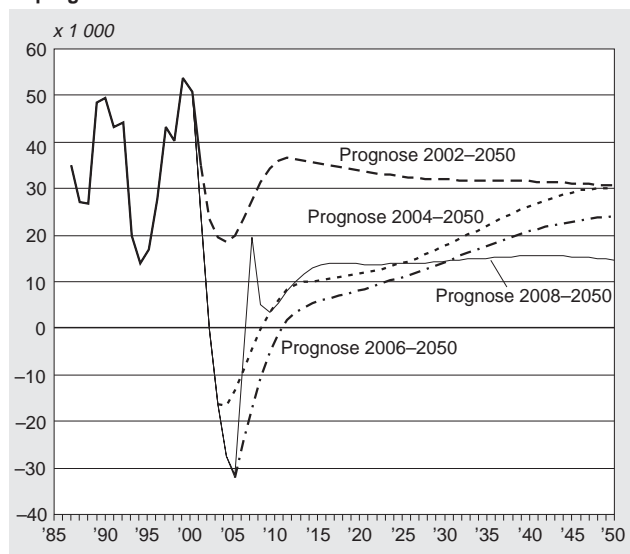
5. Emigratie: vergelijking van verschillende prognoses

De verschillen in de emigratieprognoses hebben, samen met de immigratieprognoses (Nicolaas, 2009), uiteraard consequenties voor het saldo van de buitenlandse migratie dat in de verschillende prognoses werd verwacht. *Grafiek 6* geeft hiervan een overzicht voor de laatste vier langetermijnprognoses. Ook hier geldt dat de verschillen tussen de eindniveaus bescheiden zijn: deze variëren tussen 15 duizend en 31 duizend. Op korte termijn zijn de verschillen echter aanzienlijk. Met de huidige kennis heeft de prognose van 2002–2050 wat betreft *timing* het dieptepunt in het saldo goed voorspeld: in die prognose werd rond 2005–2006 het laagste saldo buitenlandse migratie verwacht, van ongeveer 20 duizend. Ook in de prognose 2006–2050 werd terecht verondersteld dat 2006 het dieptepunt in het saldo te zien zou geven, met dit verschil echter dat het *niveau*, met –31 duizend, 50 duizend lager was dan volgens de prognose 2002–2050.

De omslag naar een positief migratiesaldo die in de vorige prognose pas was voorzien in 2012, is al in 2008 bereikt. Dit komt door een veel snellere stijging van de immigratie in de laatste jaren en een snellere daling van de emigratie.

6. Saldo buitenlandse migratie: vergelijking van verschillende prognoses

Literatuur

Alders, M. en H. Nicolaas, 2003, Administratieve correcties in de bevolkingsstatistieken. *Bevolkingstrends* 51(4), blz. 46–51.

Bekke, S. ter, H.P. van Dalen en K. Henkens, 2005, Emigratie van Nederlanders: geprikkeld door bevolkingsdruk. *Demos* 21(4), blz. 25–28.

Duin, C. van, 2009, Bevolkingsprognose 2008–2050: naar 17,5 miljoen inwoners. *Bevolkingstrends* 57(1), blz. 15–22.

Jong, A. de, en H. Nicolaas, 2005, Prognose van emigratie op basis van een retournmigratiemodel. *Bevolkingstrends* 53(1), blz. 24–31.

Nicolaas, H., 2009, Bevolkingsprognose 2008-2050: veronderstellingen over immigratie. *Bevolkingstrends* 57(1), blz. 23–33.